

שקלים · פרק ראשון

רצד · משנת רפאל

ר' עובדיה מברטנורא
סוטה, ושריפת פרה, ורציעת
עבד עברי, וטהרת מצורע,
ושולחין לפתוח בורות של מים
מכונסים כדי שיהיו מצויין לעם
לשתות מהן בימות החמה. דכל
הנך צרכי רבים נינהו: ומציינין
את הקברות. שלא יאהילו
עליהם הכהנים ועושי טהרות.
והציון הוא שממחים סיד

ושופכים אותו סביב הקבר,
ובימות הגשמים היה הסיד
נימוח וצריך לחזור ולציינו:
ויוצאים. שלוחי בית דין: אף
על הכלאים. ואע"פ שכבר
הכריזו עליה באחד באדר, לא
היו סומכים על ההכרזה, דשמא
לא עקרום בעלים. והיו הם
יוצאים ועוקרים אותם: ב היו
עוקרים ומשליכים לפניהם.
לפני בעלי השדות כדי
שיתביישו. והיו בעלי שדות
שמחים שמנכשים להם
שדותיהם, ועוד שהיו נותנים
אותן לפני בהמתן. התקינו
שהיו משליכים אותן בדרכים.
ועדיין היו בעלי שדות שמחים
שהיו מנכשים להן: התקינו
שהיו מפקירין כל השדה.
דהפקר בית דין הפקר:
ג במדינה. בירושלים. והיו
מחליפין מחצית השקל
לאנשים שמביאים כל אחד

ממטבע מדינתו ואינו יודע כמה מהם יוצאים למחצית השקל: ישבו במקדש. לפי שהיה הזמן
מתקרב היו יושבים במקדש כדי שימהרו להביא. ומב"ם פירש, שכל ערי ישראל קרויין מדינה,

הרבים², ומציינין את הקברות על ידי ששופכים
סיד סביבם לסימן, כדי שלא יאהילו עליהם הכהנים
ועושי טהרות, שכן בימות הגשמים היה הסיד נימוח,
וצריך לחזור ולציינו, ויוצאין שלוחי בית דין אף
על הפלאים - לאחר שהכריזו באחד באדר, היו
יוצאים בחמשה עשר בו לבדוק אם אכן עקרו את
צמחי הכלאים:

משנה ב

אמר רבי יהודה: בראשונה כשהיו מוצאים
שלוחי בית דין כלאים בשדות הו עוקרין את
הכלאים ומשליכין לפניהם - לפני בעלי השדות
כדי לביישם. משרבו עוברי עברה שהיו שמחים
על שניכשו את שדותיהם, ועוד שהיו נותנים אותם
לפני בהמתן, הו עוקרין את הכלאים ומשליכין
על הדרכים, ועדיין היו שמחים שמנכשים את
שדותיהם, הלכך התקינו שיהו מפקירין את כל
השדה בלה וכל מי שרוצה יכול להיכנס לשדהו,
שהרי הפקר בית דין הפקר:

משנה ג

בחמשה עשר בו באדר, שלחנות - חלפנים הו
ושבין במדינה - בירושלים, והיו מחליפין מחצית
השקל לאנשים שמביאים כל אחד מטבעות מדינתו
ואינו יודע כמה מהם שווים למחצית השקל.
בעשרים וחמשה באדר ישבו במקדש כדי

ביאורים והרחבות

מתרומה חדשה, וילפינן "חדשי השנה" דהכא, מ"ראשון הוא לכם לחדשי השנה" (שמות יב,

ב), לפיכך מקדימין שלושים יום דהיינו מאחד באדר להכריז שיביאו שקליהם.

2. פירוש: צרכי רבים הם מה שבת הדין מזדרזים לגמור, כגון דיני ממונות ודיני נפשות, ודיני
מכות, ופדיית ערכים וחרמים והקדשות, והשקאת סוטה, ושריפת פרה, ורציעת עבד עברי,
וטהרת מצורע, ושולחין לפתוח בורות של מים מכונסים כדי שיהיו מצויין לעם לשתות מהן
בימות החמה.

ר' עובדיה מברטנורא

ובעשרים וחמשה בו היו יושבים במקדש בירושלים: התחילו למשכן. מי שלא הביא שקלו: את מי ממשכנין ליום. לאפוקי ממאן דאמר שאין ממשכנין את הלויים דכתיב (שמות ל') כל העובר על הפקודים מבן עשרים שנה ומעלה, ולויים לא היו נמנים מבן עשרים: אבל לא נשים. ונתנו איש כופר נפשו (שם) כתיב, ולא אשה: ולא עבדים. דאין עבדים חייבין אלא במצות שנשים חייבות: וקטנים. אפילו הביא שתי שערות והוא פחות מבן עשרים: שוב אינו פוסק. אביו, משהתחיל. ואם מת אביו הוא שוקל על ידי עצמו: ואין ממשכנין את הכהנים. ואף על פי שחייבין במחצית השקל: מפני דרכי שלום. לפי שעבודת הקרבנות עליהם חולקים להם כבוד וסומכים עליהם שלא יעכבו את שקליהם. ואי נמי יעכבו ולא יתנו, בית דין מתנה עליהם שיהיה להם חלף עבודתם כמו שנותנים מתרומת הלשכה לשאר עושי מלאכת הקודש

שימהרו להביא. **מְשִׁיבּוּ בַּמִּקְדָּשׁ הִתְחִילוּ לְמִשְׁכֵּן** את מי שלא הביא שקלו, כלומר, נכנסו לביתו ולקחו ממנו משכון.

אֵת מִי מְמַשְׁכְּנִין? לְיוֹם³ וַיִּשְׂרְאֵלִים, גְּרִים וְעֶבְדִים מְשַׁחֲרָרִים שכל אלה חייבים לתת מחצית השקל, **אֲבָל לֹא** ממשכנין **נָשִׁים** שנאמר (שמות ל, יב): "וַנִּתְּנוּ אִישׁ כֹּפֶר נַפְשׁוֹ" - איש ולא אשה, **וְעֶבְדִים** כנענים, שאינם חייבים אלא במצוות שהאשה חייבת בהם, **וְקַטְנִים** פחות מבן עשרים, אפילו הביא שתי שערות, שנאמר (שם שם, יד): "כֹּל הַעֹבֵר עַל הַפְּקֻדִים מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְיָמָעְלָה".

כָּל קָטָן שֶׁהִתְחִיל אָבִיו לְשַׁקֹּל עַל יָדוֹ - עבורו, **שׁוּב אֵינוֹ פּוֹסֵק** עד שיגדל הבן, ואז יתן משלו.

וְאִין מְמַשְׁכְּנִין אֶת הַכֹּהֲנִים אף על פי שגם הם חייבים ליתן מחצית השקל, **מִפְּנֵי דְרָכֵי שְׁלוֹם** שהואיל ועבודת הקרבנות מוטלת עליהם, חולקים להם כבוד ואין ממשכנים אותם⁴:

ממי לוקחים מחצית השקל

משנה ד

אָמַר רַבִּי יְהוֹנָדָה: הַעֵיד בֶּן בּוֹכְרֵי* בְּיַבְנָה: כָּל כֹּהֵן שֶׁשׁוֹקֵל - שנותן "מחצית השקל", אף על פי

כדמפרש לקמן: ד כל כהן ששוקל אינו חוטא. ואף על פי שאינו חייב לשקול. וסלקא דעתך אמינא אם שוקל נמצא קרבן צבור קרב משל יחיד, קמשמע לן דאינו חוטא לפי שהוא מוסר אותו

ביאורים והרחבות

3. **פירוש:** לויים - לאפוקי ממאן דאמר שאין ממשכנין את הלויים דכתיב (שמות ל, יד): "כל העובר על הפקודים מבן עשרים שנה ומעלה", ולויים לא היו נמנים מבן עשרים שנה. ובאה משנתנו ללמד שגם לויים חייבים במחצית השקל, ודורשים את הפסוק "כל העובר על הפקודים" כך: כל העובר בים סוף, דהיינו עם ישראל, כהנים לויים וישראלים.

4. וגם אם לא יתנו, בית דין מתנה עליהם שיהיה להם חלף עבודתם, כמו שנותנים מתרומת הלשכה לשאר עושי מלאכת הקודש.

בן בוכרי מוזכר פעם אחת בלבד שהעיד ביבנה (אחרי החורבן), ולפי זה חי בדור הראשון והשני של התנאים.